

19.6.2014

Työn ja hyvinvoinnin maisteriohjelman opintojen ohjaussuunnitelma (Pori ja Tampere)

Johdanto

Tässä Työn ja hyvinvoinnin maisteriohjelman opintojen ohjaussuunnitelmassa kuvataan opintojen ohjauksen tavoitteet, yleiset periaatteet ja keinot sekä keskeiset toimijat. Ohjaussuunnitelma on laadittu maisteriohjelman opiskelijoille, opettajille ja koko ohjausyhteisölle. Suunnitelman tavoitteena on luoda opiskelijoille kuva yksikön ohjaustoiminnasta ja kertoa ohjaustyön toimijat ja vastuut. Ohjaussuunnitelman tavoitteena on ylläpitää ja virittää ohjaukseen liittyvää keskustelua, lisätä yhteistä ohjausymmärrystä maisteriohjelman toimijoiden parissa ja selkiyttää ohjauksen työnjakoa. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ohjaustoiminnan ja -keskustelun kehittyessä.

Ohjaussuunnitelmassa määritellään ohjauksen kohteena olevat prosessit ja ohjauksen sijoittuminen maisteriohjelman eri vaiheisiin. Maisteriohjelmalla on sosiaalitieteellinen perusta, mutta ohjelman opiskelijoiden opinto- ja osaamistaustat ovat usein heterogeeniset, mikä tulee huomioida opetus- ja ohjaustyössä. Opiskelijan orientoituminen opintoihin on myös aina yksilöllistä. Maisteriohjelman koulutusta järjestetään yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä sekä Tampereella että Porin yksikössä Porin yliopistokeskuksessa, mikä luo myös opintojen ohjaukseen omat erityispiirteensä. Porissa järjestettävän Työn ja hyvinvoinnin maisteriohjelman opintojen ohjaussuunnitelma on myös osa Porin yksikön yhteistä opintojen ohjaussuunnitelmaa sekä yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön toimintakäsikirjaa.

Opintojen ohjauksen yleiset periaatteet ja tavoitteet

Opintojen ohjauksen avulla pyritään kehittämään opiskelijan opiskelun suunnitelmallisuutta. Opiskelijaa tuetaan omien vahvuksiensa ja kehittymistarpeidensa tunnistamisessa, mielekkäiden valintojen tekemisessä ja tutkinnon kokonaisuuden rakentamisessa omia tarpeitaan ja työelämää silmällä pitäen. Ohjauksen avulla opiskelija tunnistaa omaa osaamistaan ja oppii yhdistämään maisteriohjelman eri opintojaksolla saatuja tietoja ja taitoja. Ohjauksella pyritään siihen, että opiskelija osaa suunnitella opintonsa niin, että hän valmistuu tavoiteajassa ja kykenee tutkimusprosessin itsenäiseen läpiviemiseen.

Opetuksen ja opintojen ohjauksen keskeinen perusta on opiskelijan täysivaltainen jäsenyys yliopistoyhteisössä. Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua ohjauksen kehittämiseen muun muassa palautteen antamisen ja ohjausryhmätyöskentelyn kautta. Yliopisto-opiskelija vastaa itse opintojensa suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä oman osaamisensa kehittämisestä. Lisäksi opiskelija on velvollinen osallistumaan opintoihin sisältyvään ohjaukseen ja hän on vastuussa muuhun tarvitsemaansa ohjaukseen hakeutumisesta.

Yliopiston puolelta opiskelijan opintojen suunnittelua tuetaan maisteriohjelmassa monin eri tavoin ja ohjaukseen osallistuvien eri toimijoiden toimesta opintojen eri vaiheissa. Opiskelijalla on oikeus saada oppimista ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamista tukevaa ohjausta sekä osana opetusta että tarpeen mukaan erillisenä palveluna. Opintojen ohjauksen tavoitteena on varmistaa opiskelijoiden mahdollisuus suorittaa opintojaan tehokkaasti ja menestyksekkäästi. Opintojen ohjauksella voidaan puuttua opintojen eri vaiheissa esiin nouseviin mahdollisiin haasteisiin tai erityiskysymyksiin. Henkilökohtaisen ohjauksen saaminen on tärkeää.

Tampereen yliopiston linjauksen mukaisesti opintojen ohjauksella maisteriohjelmassa ymmärretään tiedotuksena, neuvontana, ohjauksena ja erityisohjauksena¹. Ohjauksen yleisenä tavoitteena on tukea opiskelijan osaamisen kehittymistä ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamista sekä vahvistaa opiskelijan kykyä suunnitella, ohjata, toteuttaa ja arvioida omia oppimisprosessejaan.

Yliopisto on vastuussa opetussuunnitelman, oppimisympäristön ja opetuksen suunnittelemisesta ja toteuttamisesta niin, että opiskelijan on mahdollista rakentaa itselleen mielekäs tutkinto, joka on suoritettavissa ohjeellisessa aikataulussa. Yliopistolla on vastuu opintojen ohjauksen kokonaisuuden rakentamisesta ja esittämisestä niin, että opintojen sujumiseksi tarvittavaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta on tarjolla ja se on helposti löydettävissä. Yliopisto on myös vastuussa sen kertomisesta, mitä ohjausta opiskelija voi saada terveydellisiin, taloudellisiin sekä sosiaalisiin kysymyksiin.

Opintojen ohjauksen avainkohteet ja keinot

Opintojen ohjauksen kohteena ovat ne prosessit, joissa syntyvät muun muassa oppimisympäristöt ja tutkinnot – ei siis opiskelija tai hänen toimintansa lopputulos. Ohjaus ymmärretään dialogisena, neuvottelevana ja tutkivana ohjaajan ja ohjattavan yhteistyönä.

Tärkeimmäksi opintojen ohjauksen keinoiksi nähdään opetussuunnitelma ja opetukseen kuuluva ohjaus osaksi kaikkien opettajien työtä: jokainen opetustapahtuma on myös ohjaustapahtuma, eli jokainen opettaja on oman opetuksensa osalta vastuussa myös opiskelijoiden ohjaamisesta. Opintojen ohjauksen tueksi on laadittu osaamisperustaiset tavoitteet kullekin opintojaksolle ja opintokokonaisuudelle. Tutkinnon tuottama osaaminen on kuvattu opetussuunnitelmassa saavutettavina tietoina, taitoina ja asenteina sekä kehittyvänä identiteettinä.

Opintojen alkuvaiheessa ohjaus painottuu oppimisyhteisöön ja opintoihin kiinnittymiseen, opiskeluvälmiuksien ja itselle sopivien valintojen tekemisen vahvistamiseen. Alkuvaiheen ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija tuntee oman koulutusohjelmansa ja yliopiston opiskelun käytänteet ja luonteen niin, että hän osaa toimia tavallisissa opiskelutilanteissa ja tuntee opintojensa kannalta keskeisimmät tiedonlähteet ja ohjausta antavat tahot. Yksikön

¹ Opintojen ohjaus Tampereen yliopistossa. Linjauksia ja esityksiä toimenpiteiksi. Tampereen yliopiston opetusneuvoston hyväksyntä 3.10.2011.

opintopalvelut ovat ohjauksen tukena erityisesti opintojen alku- ja loppuvaiheen käytännön kysymyksissä. Opintojen ohjauksessa HOPS on myös tärkeä väline. Lisäksi maisteriohjelmassa opiskelun, opiskelua tukevan tiedottamisen ja ryhmäytymisen tukena on käytössä verkkopohjainen oppimisympäristö Moodle.

HOPS-ohjaus

Maisteriohjelman opiskelijat laativat ensimmäisen opintovuotensa aikana henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). HOPSiin kirjataan tutkinnon suorittamiseksi aiotut opinnot. Henkilökohtainen opintosuunnitelma on ennen kaikkea opiskelijan oma opintojen suunnittelun apuväline. Henkilökohtaisella opintosuunnitelmalla opiskelija rakentaa itselleen sopivan opintopolun. HOPSin avulla pyritään varmistamaan se, että opiskelija hahmottaa tutkintonsa rakenteen, opintojen etenemiseen ja tutkintoon vaadittavat suoritukset oikein.

HOPSin tavoitteena on lisätä opiskelun suunnitelmallisuutta ja sujuvuutta muun muassa tekemällä näkyväksi opiskeluaikaisia valintoja. Vastuu opintojen suunnittelusta on opiskelijalla itsellään, mutta hän saa opintosuunnitelmansa laatimiseen tukea sekä tutkielmaseminaarin vetäjältä että yksikön opintoasioista vastaavilta henkilöiltä. Alkuvaiheen jälkeen ohjauksen painopiste siirtyy opintojen suunnittelusta kohti asiantuntijataitojen ja substanssiosaamisen ohjaamiseen. Pääsääntöisesti HOPS-prosessin yhteydessä tarkastellaan aiempien opintojen hyväksilukemista. HOPSiin kirjataan AHOT-menettelyn (aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen) mukaisesti aikaisemmat opinnot, jotka voidaan lukea hyväksi opiskelijan maisteriohjelman opintoihin.

Pro gradu –tutkielmien ohjaus

Opintojen luonteen vuoksi keskeisessä roolissa opiskelijan itsenäiseen työskentelyyn ohjaavassa osuudessa ovat tutkielmaseminaarit ja pro gradu – tutkielmien ohjaus. Kyseessä on opintojen vaativin osuus, jossa opettaja-ohjaussuhteen, opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutuksen ja vertaisohjauksen merkitys korostuu. Tutkielmaseminaari alkaa heti opintojen ensimmäisenä syksynä, sillä tapaamisilla on keskeinen merkitys myös opiskelijoiden ryhmäytymisen kannalta. Tutkielmaseminaarissa ohjataan pro gradu – tutkielmien laatimista: opiskelijan taitoa muotoilla tutkimusongelmia, kerätä ja analysoida aineistoja sekä soveltaa teoreettista ja metodologista osaamistaan omassa tutkimustyössään.

Opintojen ohjauksen keskeiset toimijat

*Maisteriohjelman ohjausryhmä*ideoi ja suunnittelee ohjauksen toimintamalleja ja kehittää ohjauksen olemassa olevia toimintamalleja yhdessä maisteriohjelman ohjausvastaavien kanssa.

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön johtaja hyväksyy maisteriohjelman opintojen ohjaussuunnitelman ja vastaa sen keskeisistä linjauksista.

Maisteriohjelman ohjausvastaavien tärkeimpiin tehtäviin lukeutuvat muun muassa opintojen ohjauksen koordinointi ja ohjaussuunnitelmaprosessin käynnistäminen ja ylläpitäminen sekä ohjelman pedagoginen kehittäminen yhteistyössä opintopäällikön ja muiden kanssa: keskustelun virittäminen ohjauksesta ja ohjausyhteisön rakentaminen sekä opetussuunnitelmatyöhön osallistuminen. Myös opiskelijoiden ohjaaminen on tärkeässä roolissa.

HOPS-opettajat vastaavat omalta osaltaan opiskelijoiden opintojen ohjauksesta ja HOPS-prosessista. Maisteriohjelman HOPS-opettajina toimivat tutkielmaseminaarien vetäjät ellei toisin sovita.

Opintojaksojen vastuupettajat vastaavat omien opintojaksojensa suorittamiseen liittyvästä ohjauksesta.

Opintopäällikkö vastaa maisterin tutkinnoista yksikön opintohallinnon vastuuhenkilönä ja ohjaa opiskelijoita vastuualueensa mukaisesti.

Jokainen opetus- ja ohjaushenkilökuntaan kuuluvan vastuulla on tarvittaessa ohjata opiskelija sellaisen henkilön luo, joka voi antaa opiskelijalle hänen tarvitsemansa ohjauksen tai osoittaa hänelle, mistä tieto on saatavissa. Opintoneuvontaa antavat tarpeen mukaan kaikki ohjaustahot omien tehtäviensä ja vastuualueidensa mukaisesti.

Maisteriohjelman opiskelija on itse vastuussa opintojensa suunnittelusta. Yliopisto-opiskelu vaatii opiskelijalta oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja maisteriohjelman opintojen hallintaa. Opintojen suunnittelu edellyttää opiskelijalta aktiivisuutta ja huolellista perehtymistä.

Opiskelijatutorit vastaavat opiskelijan perehdyttämisestä opiskeluympäristöön ja yliopistoelämään.

Opintojen ohjauksen sijoittuminen maisteriohjelman eri vaiheisiin

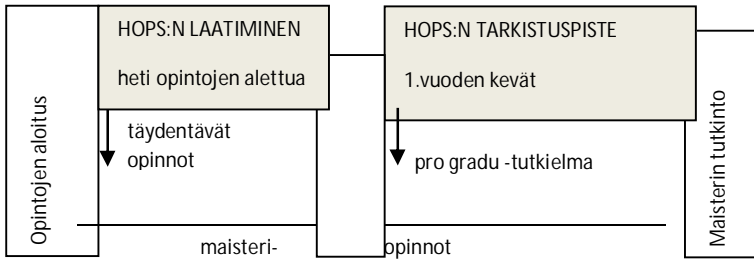
Hyvistä käytänteistä on esimerkkinä Porin yksikössä laadittu ja jäljempänä esitetty opintojen ohjauksen lukuvuosikello, jonka avulla kuvataan maisteriohjelman opintojen ohjauksen jäsentymistä osana Porin yksikön opintojen ohjauksen kokonaisuutta lukuvuoden neljällä periodilla. Aikataulutetun ja organisoidun ohjauksen (orientoivat opinnot, HOPS, nk. Porin yliopistokeskuksen ristiinopiskeluinfot) lisäksi huomioidaan jatkuva, lukuvuonna tapahtuva tiedotus, neuvonta ja ohjaus. Lukuvuosikello kuvaa opiskeluprosessin eri vaiheisiin sijoittuvia ohjaustapahtumia (opiskeluaika alusta loppuun) sekä eri opiskelijaryhmille suunnattuja ohjaustapahtumia. Lukuvuosikellon mukaista

ohjausta toteuttavat kaikki ohjaukseen osallistuvat tahot erikseen määritellyn työnjaon mukaisesti. Lukuvuosikellon mukainen ohjaus kattaa tiedotuksen ja neuvonnan, ohjauksen (opetukseen integroitu ohjaus, HOPS-ohjaus, yksilökohtaisen tarpeen mukainen ohjaus) sekä erityisohjauksen.

Sekä Porin yksikössä että Tampereella toteutettavan maisteriohjelman käytännössä erityisohjaus viittaa erityisohjaustarpeen tunnistamiseen sekä tarvittaessa ohjaamiseen opintopsykologin ja YTHS:n palvelujen piiriin sekä ura- ja rekrytointipalveluihin. Erityisohjaukseen liittyviä toimenpiteitä ovat myös opiskelijoiden hyvinvointia edistävien tilaisuuksien edistäminen ja niistä tiedottaminen (esimerkiksi Porin yliopistokeskuksen opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä asioita pohtiva ja kehitysehdotuksia antava hyvinvointityöryhmän HYRRÄ-tilaisuudet). Opintojen alussa kaikki yliopiston uudet opiskelijat osallistuvat Tampereen yliopiston hyvinvointiryhmän järjestämiin hyvinvointia käsitteleviin orientoiviin. Myös yksikön orientoivissa käsitellään hyvinvointiin liittyviä asioita. Ohjauksen työelämäorientuneisuutta sekä ohjaustilanteiden yhteydessä ilmenevää tavanomaista keskustelutarvetta ei määritellä erityisohjaukseksi, vaan se ymmärretään osaksi tavanomaista yksilökohtaista ohjausta.

Maisteriohjelmaan tulleiden opiskelijoiden osalta kiinnitetään huomiota opintojen tehokkaaseen aloitukseen, opintojen etenemisen seuraamiseen sekä opiskelijaryhmän erityistarpeisiin (ns. aikuisopiskelijat). Aikataulutettujen tarkistuspisteiden ohella opintojen etenemistä edistetään opetusohjelmaan liittyvin toimenpitein. Tiedotus ja neuvonta sekä opetukseen integroitu ja tarpeen mukainen yksilökohtainen ohjaus on jatkuvaa, eikä sitä sidota aikajanaan tai lukuvuosikellorytmiin.

Opintojen ohjauksen kehittäminen

Maisteriohjelman ohjauksen toimivuutta seurataan pääasiassa opiskelijapalautteen ja opiskelijoiden valmistumistietojen kautta. Maisteriohjelman käytännöistä saadaan tulevaisuudessa lisää palautetta ensimmäisen, lukuvuonna 2013 - 2014 aloittaneen opiskelijaryhmän kokemusten perusteella ja tietoa arvioinnin tuloksista ja ohjauksen avainkohdista. Opintojen ohjausta kehitetään ja ohjaussuunnitelmaa päivitetään arvioinnin ja palautteiden avulla. Lukuvuoden 2014 - 2015 aikana ohjauksen yhtenä mahdollisena kehittämiskohteena on ohjaussopimuksen käyttöönotto.